

Марина В. Савченко¹, Сергій В. Мельник², Ірина В. Цимбалюк³
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ
ПОСИЛЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті проаналізовано різноманітні теоретичні підходи щодо визначення фінансової стійкості підприємства. Визначено взаємозв'язок категорії фінансова стійкість з іншими категоріями, такими як: фінансова безпека, гнучкість, стійкість, рівновага, платоспроможність. На основі компаративного аналізу літературних джерел визначено суттєві ознаки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Сформовано концептуальні засади управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства. Авторами визначена та обґрунтована послідовність етапів розробки механізму управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства. Використовуючи метод структуризації сформовано «дерево цілей» управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, управління, функції, механізм управління

Рис. 6. Табл. 1. Літ. 21.

Марина В. Савченко, Сергей В. Мельник, Ирина В. Цимбалюк
УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТЬЮ И
ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ
УСИЛЕНИЕ ЕГО ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В статье проанализированы различные теоретические подходы к определению финансовой устойчивости предприятия. Определена взаимосвязь категории финансовая устойчивость с другими категориями, такими как: финансовая безопасность, гибкость, устойчивость, равновесие, платежеспособность. На основе сравнительного анализа литературных источников определены существенные признаки финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия. Сформированы концептуальные основы управления финансовой устойчивостью и платежеспособностью предприятия. Авторами определена и обоснована последовательность этапов разработки механизма управления финансовой устойчивостью и платежеспособностью предприятия. Используя метод структуризации сформирован «дерево целей» управления финансовой устойчивостью и платежеспособностью предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, платежеспособность, управление, функции, механизм управления

Maryna V. Savchenko, Serhii V. Melnyk, Iryna V. Tsybaliuk
MANAGEMENT OF FINANCIAL SUSTAINABILITY AND
SOLVENCY OF THE ENTERPRISE AS A TOOL TO STRENGTHEN ITS
ECONOMIC SECURITY

The article analyzes various theoretical approaches to determining the financial stability of an enterprise. The relationship between the financial stability category and other categories, such as: financial security, flexibility, sustainability, equilibrium, solvency, has been determined. On the basis of comparative analysis of literary sources significant signs of

¹ Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsa. Ukraine.

² Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsa. Ukraine.

³ Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsa. Ukraine.

financial stability and solvency of the enterprise were determined. Conceptual bases of management of financial stability and solvency of the enterprise have been formed. The authors defined and substantiated the sequence of stages of development of the mechanism for managing the financial stability and solvency of the enterprise. Using the method of structuring formed a «tree of goals» to manage the financial stability and solvency of the enterprise.

Keywords: financial stability, solvency, management, functions, management mechanism

Постановка проблеми. Успішність функціонування підприємств в умовах ринкової економіки вимагає забезпечення ними належної економічної рівноваги і, в першу чергу, – фінансової стійкості та платоспроможності. Саме вони виступають запорукою ефективного здійснення фінансово-господарської діяльності підприємств, здатності мобілізувати кількісні і якісні фактори сприяння подальшому розвитку їх виробничого потенціалу та посилення їхньої економічної безпеки

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню процесу управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства присвятили свої роботи багато вітчизняні та зарубіжні вчені. Найважливіші досягнення в розробці теоретичних, методологічних і прикладних аспектів проблеми управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства належать плеяді яскравих світил економічної науки: Л.А. Бернстайну, Ю.Б. Брігхемі, А.Р. Макміну, К. Хеддервікі, М.С. Абрютіній, І.Т. Балабановій, В.В. Бочарову, Л.Т. Гіляровському, А.В. Грачову, В.В. Ковальову, М.Н. Крейніній, В.І. Макарьєву, Р.С. Сайфуліну, Г.В. Савицькій, А.Д. Шеремету та ін.

Однак слід констатувати, що формування сучасної парадигми управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства, адекватної викликам сучасності і відображення їх специфічних проявів в діяльності підприємств, тільки зароджується. Більшість їх теоретико-методологічних і практичних площин потребують поліфонії новітніх ідей, наукової переорієнтації, творчого підходу та теоретичного обґрунтування альтернативних шляхів їх вирішення, що вимагає подальших досліджень у визначеній сфері.

Постановка завдання. На основі узагальнення теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства розробити концептуальні засади управління ними, враховуючи необхідність нівелювання загроз з метою підвищення економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі немає єдиної думки щодо визначення поняття «фінансова стійкість». Одні вчені характеризують фінансову стійкість як довгострокову платоспроможність. Інші – як раціональну структуру і склад оборотних активів, їх використання. Треті вважають, що вона відображає стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі і визначається співвідношенням власних і позикових ресурсів і їх ефективним використанням. До спроби дати загальне визначення фінансової стійкості можна віднести, зокрема думки деяких авторів (табл. 1).

Таблиця 1 – Визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» в економічних джерелах

Автор	Визначення поняття «фінансова стійкість»
М. С. Абрютіна, А. В. Грачов	Надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів [1, с. 35]
В. В. Бочаров	Такий стан фінансових ресурсів підприємства, який забезпечує розвиток підприємства переважно за рахунок власних коштів при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності при мінімальному рівні підприємницького ризику [2, с. 3]
М. Я. Коробов	Досягнення підприємством позитивних властивостей діяльності та ефективне розміщення його фінансових ресурсів [3, с. 276]
Л. А. Лахтіонова	Такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торгівельної діяльності, а також витрати на його розширення і оновлення [4, с. 221]
Г. М. Ліфференко	Такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні плато- та кредитоспроможності в умовах певного рівня ризику [5, с. 135]
Г. В. Савицька	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантуватиме його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в умовах допустимого рівня ризику [6, с. 343]
Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко	Фінансовий стан підприємства, який характеризується ефективним формуванням, розміщенням і якісним використанням фінансових ресурсів для забезпечення фінансової стабільності [7, с. 151]

Джерело: складено авторами на основі [1-7]

Серед різноманіття визначень фінансової стійкості, запропонованих вченими, можна виділити як відмінності в тлумаченні сутності даного поняття, так і загальні риси. Деякі автори, зокрема В. В. Бочаров [2], Л. О. Лахтіонова [4], Т. О. Смірнова [8], Г. Г. Старостенко і М. В. Мірко [7], розуміють фінансову стійкість як певний стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, які забезпечують його ефективний розвиток.

При цьому Г. Г. Старостенко і М. В. Мірко розрізняють внутрішню, загальну і фінансову стійкість. На їхню думку, фінансова стійкість досягається при стабільному перевищенні доходів над витратами, вільному маневруванні грошовими коштами та стійкому економічному зростанні [7].

М. С. Абрютіна і А. В. Грачов поняття «фінансова стійкість» ототожнюють з поняттям «платоспроможність підприємства» [1]. М. Я. Коробов вказує на те, що фінансова стійкість підприємства формується, з одного боку, під впливом рентабельності його діяльності, а з іншого – під впливом забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами [3].

Аналіз наукових робіт дозволяє стверджувати, що переважна більшість вчених вказують на те, що для збереження самостійності і незалежності підприємства повинен підтримуватися необхідний рівень власних коштів. Залучення в господарський оборот позичкового капіталу дозволяє прискорювати процес оборотності коштів і процес розвитку матеріально-технічної бази темпами, які випереджають темпи накопичення для цих цілей власних фінансових ресурсів.

Стійкість підприємства та потенційна ефективність бізнесу багато в чому залежить від якості управління оборотними активами, в тому числі від обсягу оборотних коштів і їх видів, а також від величини запасів і активів у грошовій формі. Підприємство може зменшувати обсяги оборотних запасів, а вивільнені кошти використати для збільшення доходу.

Слід зазначити, що більшість економістів ототожнюють поняття «фінансовий стан» і «фінансова стійкість», але фінансова стійкість в цьому випадку розуміється ними як стійке або позитивне фінансове становище. На нашу думку, помилковим є твердження М. Я. Коробова про те, що ознакою фінансової стійкості є постійне зростання валюти балансу. Він пропонує аналізувати чинники, які призвели до зменшення валюти балансу. Вважаємо за доцільне проводити також аналіз чинників, що призводять до його збільшення: якщо в результаті дослідження стає очевидним, що зростання підсумку балансу відбулося за рахунок, з одного боку, залучення додаткових кредитів і збільшення простроченої заборгованості, а з іншого, за рахунок зростання неліквідних оборотних активів і застарілих основних засобів,

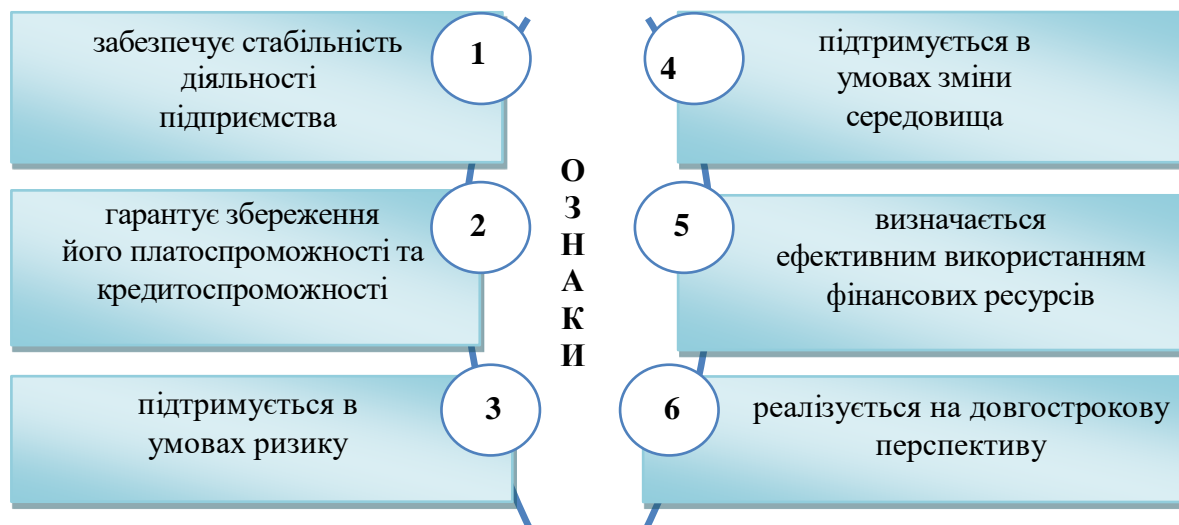
Деякі економісти трактують фінансову стійкість тільки як оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом, і віднесення до групи показників фінансової стійкості виключно коефіцієнтів, що характеризують структуру джерел коштів і фінансової незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Такий підхід є досить поширеним в зарубіжних країнах і використовується в більшості зарубіжних методик. Вважаємо, що показники, що відображають структуру капіталу, є дуже важливими при аналізі фінансової стійкості, однак характеристика фінансового стану не буде повною, якщо не розглядати, куди вкладені залучені кошти, як і структура вкладень з позиції довгострокової перспективи.

У наукових літературних джерелах наведені характеристики фінансової стійкості як комплексного, багатофакторного поняття, яке характеризується шістьма основними ознаками (рис. 1).

1) Фінансова стійкість забезпечує стабільність діяльності підприємства [9, с. 256]. У довгостроковій перспективі стійкість підприємства визначається його стабільним фінансовим станом, інвестиційним кліматом, виробничим процесом.

2) Фінансова стійкість підприємства гарантує збереження його платоспроможності та кредитоспроможності [10, с. 396; 11]. Цілком зрозуміло, що раціональна структура капіталу підприємства дозволить вчасно платити за невідкладними борговими зобов'язаннями, при цьому діяльність підприємства може розширюватися за рахунок позикових кредитних ресурсів. Отже,

фінансово стійке підприємство має переваги перед іншими суб'єктами господарювання в отриманні кредитних ресурсів, інвестиційних коштів, підборі постачальників сировини, персоналу.

*Рис. 1. Основні ознаки фінансової стійкості підприємства
Джерело: складено авторами на основі [1-8]*

3) Необхідність підтримки фінансової стійкості при будь-яких ринкових коливаннях, циклічності діяльності, тобто в умовах ризикових ситуацій [10, с. 396; 12, с. 6].

4) Уміння підтримувати стабільність в умовах зміни внутрішнього і зовнішнього середовища [10]. Вкрай важливим є адаптація до негативного впливу чинників в динамічному оточенні, вміння вчасно їх прогнозувати, пристосовуватися до нових господарських реалій, особливо в умовах кризи.

5) Фінансова стійкість визначається ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства [10, с. 443; 12, с. 6]. Важливість цієї ознаки полягає в тому, що від ефективності розподілу і використання цих ресурсів залежить реалізація розширеного відтворення, бізнес-проектів, програм розвитку, тобто все фінансове становище підприємства в перспективі.

Таким чином, аналіз представлених в аналітичній літературі визначень фінансової стійкості підприємства дозволив сформулювати наступне визначення – фінансова стійкість – це здатність підприємства стабільно розвиватися в умовах ризикованих внутрішнього і зовнішнього середовища з метою максимізації фінансових результатів і розширеного відтворення.

Фінансова стійкість підприємства тісно взаємопов'язана і з іншими категоріями: фінансовою безпекою, гнучкістю, стійкістю, рівновагою, платоспроможністю (рис. 1.2).

Здатність підприємства своєчасно проводити платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі, переносити непередбачені потрясіння і підтримувати свою платоспроможність у несприятливих обставинах свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки.

Рис. 2. Схема взаємозв'язку фінансової стійкості з іншими категоріями

Джерело: складено авторами на основі [1-8]

Якщо поточна платоспроможність – це зовнішній прояв фінансового стану підприємства, то фінансова стійкість – внутрішня його сторона, яка забезпечує стабільну платоспроможність в тривалій перспективі, в основі якої лежить збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків (рис. 3).

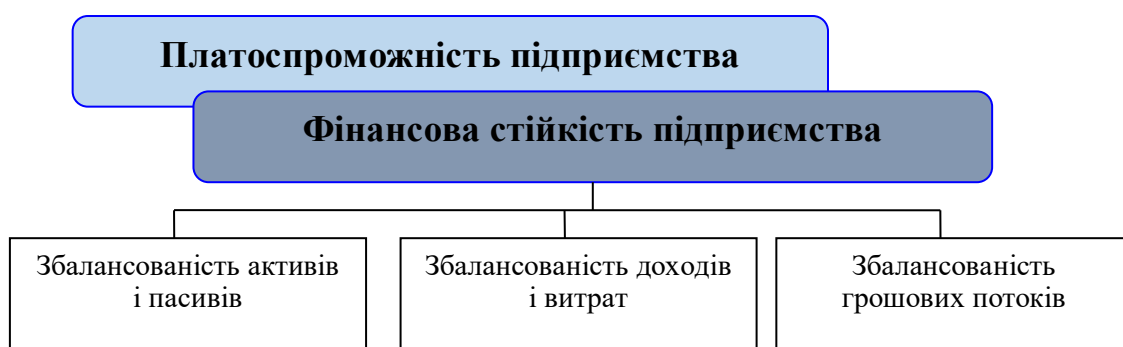

Рис. 3. Взаємозв'язок фінансової стійкості і платоспроможності підприємства

Джерело: складено авторами на основі [2-8]

Фінансова стійкість нерозривно пов'язана з платоспроможністю суб'єкта господарювання. Компаративний аналіз літературних джерел дає можливість виділити суттєві ознаки останньої: по-перше, це здатність підприємства

негайно погасити поточну заборгованість власними коштами; по-друге, це здатність протидіяти несподіваним перервам в надходженні грошових потоків; по-третє, це можливість цілеспрямованого впливу на процеси обігу грошових коштів, а отже їх витрачання та перерозподілу.

Таким чином, істотні ознаки платоспроможності підприємства пов'язані з можливістю швидко формувати необхідний обсяг джерел фінансування і, в першу чергу, позикових коштів. Управління платоспроможністю є досить актуальним питанням в даний час, тому дуже розробленої в літературі з економічного і фінансового аналізу, з фінансового менеджменту багатьма вченими, зокрема в роботах Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, О. Г. Денисюк [13], Н. В. Тарасенка [14], Є. В. Негашева [15], Г. В. Савицької [6] та ін.

Підходи науковців до визначення сутності платоспроможності підприємства представлені на рис. 4.

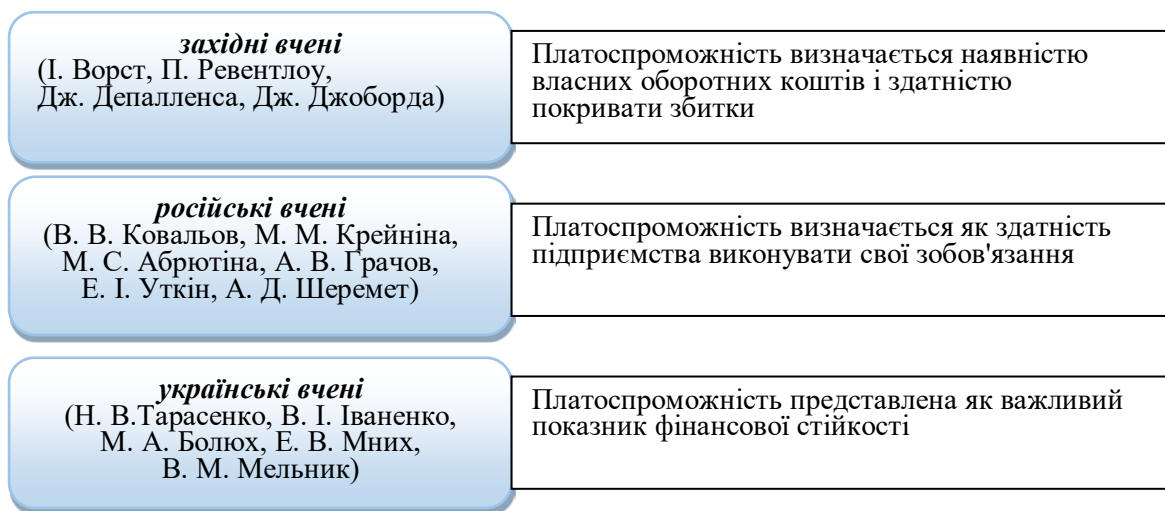

Рис. 4. Підходи до визначення економічної сутності платоспроможності підприємства

Джерело: складено авторами на основі [1-16]

Концептуальні засади управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства представлені на рис. 5.

Управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства та його стратегічна націленість має певні особливості: по-перше, відповідає ознакам підпорядкованості в загальну систему управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства; по-друге, залежить від економічних особливостей конкурентного середовища і організаційно-правової форми функціонування підприємства; по-третє, завжди пов'язане з постійним впливом певних фінансових ризиків.

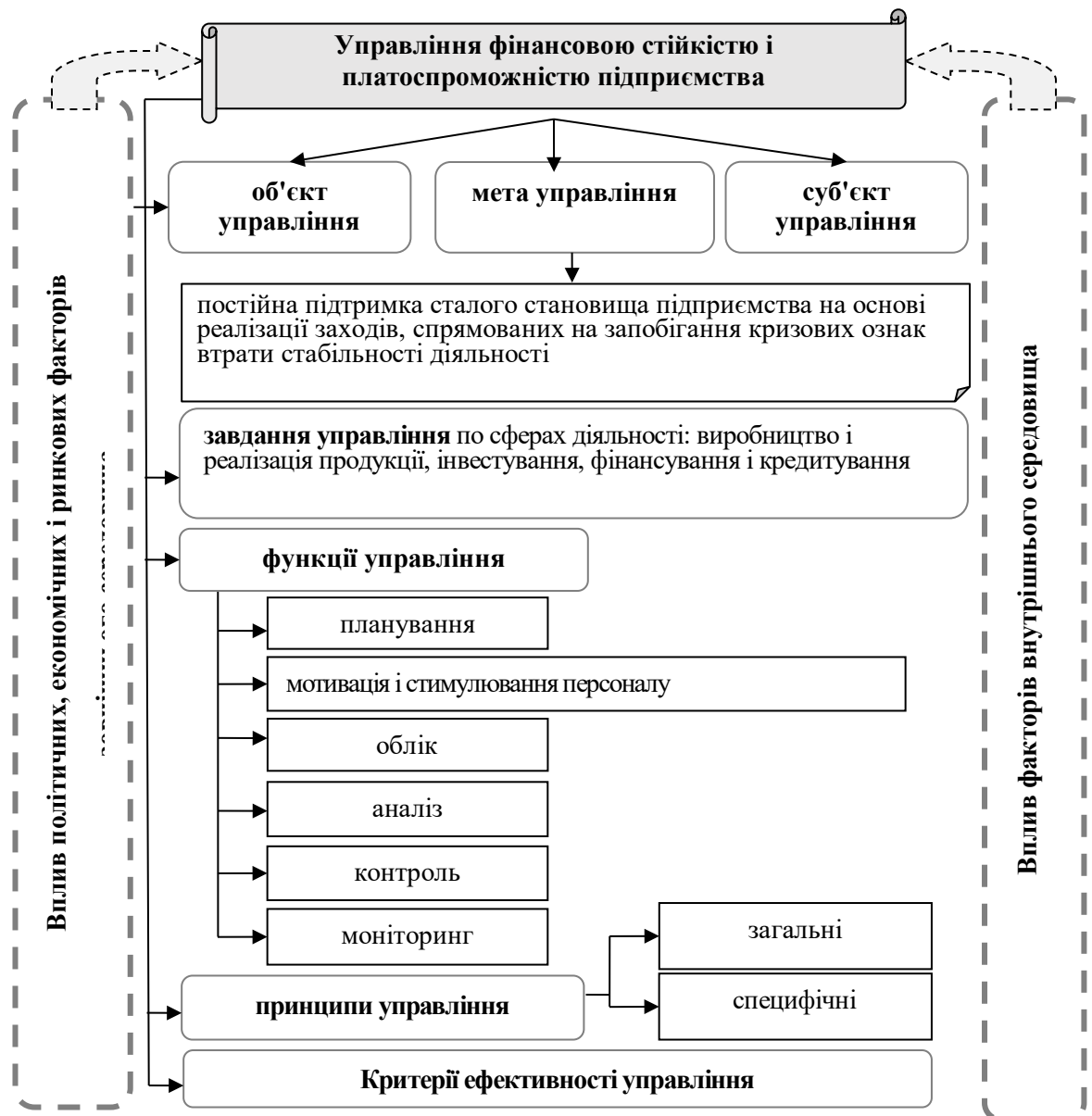

Рис. 5. Концептуальні засади управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства

Джерело: сформовано авторами

Загальним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю є використання інструментів управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства, тому при розробці схеми механізму управління доцільно було б вказати для кожного етапу процесу управління конкретний набір інструментарію, який може бути використаний.

На нашу думку, в ході визначення системи цілей управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю потрібно використовувати комплексний підхід, як відображення економічних можливостей підприємства відповідно до змін конкурентного середовища. Це можна забезпечити шляхом побудови так званого «дерева цілей» (рис. 6), де встановлюються конкретні вимірні цілі, покладені в основу певних видів діяльності.

Генеральна мета

Допоміжні цілі

Рис. 6. «Дерево цілей» управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства

Джерело: сформовано авторами

Головна мета управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства органічно поєднана з головною метою фінансового менеджменту в цілому, реалізується з нею в єдиному комплексі і виступає в якості забезпечувального до неї.

Зокрема, Л. Т. Гіляровський та А. А. Вехорева вважають, що метою управління фінансовою стійкістю підприємства є підтримка його фінансової рівноваги, уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів і оцінка його заборгованості [16, с. 17]. Г. В. Козаченко, А. Е. Воронкова, В. Ю. Медяник і В. В. Назарова головною метою механізму управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства вважають забезпечення створення ефективної системи взаємодії, яка, з одного боку, не має збиткових зв'язків, що уповільнюють роботу підприємства, а з іншого - включають всі ті зв'язки, відсутність яких призвела б до порушення заданих параметрів [17, с. 129].

А. В. Єфімова, А. С. Стоянова, Д. В. Шиян, Н. І. Строченко, головним завданням управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства вважають забезпечення оптимальної структури його активів, що дозволить забезпечити платоспроможність підприємства і, як результат, його фінансову стійкість [18, с. 36; 19, с. 11; 20, с. 30].

На нашу думку, головною метою управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства є постійне підтримання сталого становища підприємства на основі реалізації заходів, спрямованих на запобігання

кризових ознак втрати стабільності діяльності, платоспроможності та кредитоспроможності; погіршення економічної безпеки підприємства. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку і функціонування забезпечується формуванням оптимальної і гнучкої структури капіталу, забезпеченням постійної платоспроможності і ліквідності, збалансування грошових потоків, забезпеченням кредитоспроможності, вільним маневрування грошових коштів, забезпеченням оптимальної структури активів і постійним стабільним перевищення доходів над витратами.

Управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю із застосуванням механізму може досягти необхідного результату тільки за умов поєднання спрямованого взаємовпливу всіх його елементів з урахуванням наступних вимог [21, с. 57]: налаштування кожного елемента механізму на виконання властивого йому навантаження; ритмічності дії всіх елементів механізму, який забезпечує інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин; зворотний зв'язок всіх елементів механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів; своєчасність реакції елементів механізму вищого рівня на зміни, які відбуваються під впливом елементів нижчого рівня.

Обґрунтоване залучення позикових коштів для оновлення виробничих потужностей дозволить отримати конкурентні переваги: зменшити витрати на випуск продукції, збільшити обсяг реалізації. У процесі фінансування діяльності слід досліджувати структуру власних і позикових коштів з метою збереження фінансової стійкості та забезпечення економічної безпеки.

Мета і завдання управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю реалізуються шляхом здійснення функцій управління:

- планування руху капіталу підприємства відповідно до поточними потребами. Особливу увагу слід приділяти узгодженості платежів і грошових коштів в короткостроковому періоді, що дозволить не тільки виявити проблемні терміни розрахунків, але і встановити резерви коштів для майбутніх операцій;

- мотивація і стимулювання персоналу (менеджерів фінансових служб всіх рівнів). Реалізація цієї функції сприяє більш відповідальному ставленню до виконання обов'язків, організовує діяльність менеджерів, зменшує рівень впливу суб'єктивних людських чинників і дозволяє більш своєчасно реагувати на фінансові труднощі, що виникають в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності;

- облік фінансової інформації, пов'язаної з формуванням та використанням капіталу підприємства, що входять і виходять грошових потоків. Функція обліку дозволяє отримати дані для аналізу і прогнозування фінансової стійкості підприємства;

- аналіз фінансової інформації здійснюється на основі узагальнюючих показників оцінки фінансової стійкості, визначення джерел покриття запасів, дослідження структури капіталу і ресурсів підприємства; оцінка платоспроможності здійснюється за наступними пунктами: аналіз ліквідності балансу підприємства, розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;

- контроль за виконанням розроблених фінансових планів і досягненням нормативних значень показниками оцінки фінансової стійкості. Реалізація цієї функції дозволяє контролювати процес реалізації стратегій розвитку підприємства на довгострокову перспективу і вживати заходів для підтримки фінансової стійкості;

- моніторинг ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства в процесі реалізації заходів щодо поліпшення, збереження існуючого фінансового становища, враховуючи, що можливі проблеми з платоспроможністю, кредитоспроможністю, ліквідністю, рентабельністю і т.п. мають прямий вплив на стійкість всієї діяльності.

Зазначені функції управління фінансовою стійкістю реалізуються по всіх сферах діяльності підприємства. Отже, сьогодні суб'єкти господарювання для забезпечення свого забезпечення економічної безпеки повинні розробляти стратегію управління власною фінансовою стійкістю та платоспроможністю. Ефективна стратегія є результатом механізму управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю з урахуванням турбулентності внутрішнього і зовнішнього середовища, яке може одночасно створювати для підприємства як можливості, так і загрози подальшого функціонування на ринку.

Висновки. Отже, на основі компаративного аналізу літературних джерел визначено сутність фінансової стійкості підприємства, обґрунтовано взаємозв'язок категорії фінансова стійкість з іншими категоріями, такими як: фінансова безпека, гнучкість, стійкість, рівновага, платоспроможність. Обґрунтовано, що сьогодні суб'єкти господарювання для забезпечення свого ефективного функціонування повинні обов'язково розробляти стратегію управління фінансовою стійкістю, яка в свою чергу не повинна суперечити загальній стратегії підприємства. Сформовані концептуальні засади управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства. При цьому обов'язково повинен враховуватися вплив різних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища, які можуть одночасно створювати для підприємства як можливості так і загрози подальшого функціонування на ринку.

Перспективи подальших досліджень полягають у обґрунтуванні методичних основ щодо діагностики фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

1. *Абрютина М. С., Грачев А. В.* Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: учебно-практич. пособ. М.: Издательство «Дело и Сервис», 2001. 248 с.

Abryutina M. S., Grachev A. V. Analiz finansovo-ekonomicheskoy deyatel'nosti predpriyatiya: uchebno-praktich. posob. [The analysis of financially-economic deyatel'nosti predpriyatiya]. M.: Izdatelstvo «Delo i Servis», 2001. 248 p. [in Russian]

2. *Бочаров В. В.* Финансовый анализ. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 240 с.

Bocharov V. V. Finansovyy alaniz. [Financial alaniz]. Sankt-Peterburg: Piter, 2002. 240 p. [in Russian].

3. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібн. К.: «Знання», 2002. 294 с.

Korobov M. Ya. Finansovo-ekonomichniy analiz diyal'nosti pidpriemstv: navch. posibn. [Financial and economic analysis of the activity of enterprises]. K.: «Znaniya», 2002. 294 p. [in Ukrainian].

4. *Лакhtiонова Л. А.* Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 388 с.

Lakhtionova L. A. Finansovyy analiz sub'yektiv ghospodarjuvannja: navch. posib. [Financial analysis of economic entities]. K.: KNEU, 2006. 388 p. [in Ukrainian].

5. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. М.: Изд-во «Перспектива», 1995. 298 с.
- Rodionova V. M., Fedotova M. A. Finansovaya ustoychivost' predpriyatiya v usloviyakh inflyatsii. [Financial stability of the enterprise in the conditions of inflation]. M.: Izd-vo «Perspektiva», 1995. 298 p. [in Russian].
6. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. 3-тє вид. виправл. і доп. К.: Знання, 2007. 943 с.
- Savusjka Gh. V. Ekonomichnyj analiz dijalnosti pidpryjemstva: navchal'nyj posibnyk. [Economic analysis of enterprise activity]. 3-tje vyd. vypravl. i dop. K.: Znannja, 2007. 943 s. [in Ukrainian].
7. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Финансовый анализ: навч. посібн. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
- Starostenko Gh. Gh., Mirko N. V. Finansovyj analiz: navch. posibn. [Financial analysis]. K.: Centr navchal'noji literatury, 2006. 224 p. [in Ukrainian].
8. Смірнова Т. О. Финансова стійкість підприємства. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_33/pdf.
- Smirnova T. O. Finansova stijkistj pidpryjemstva. [Financial stability of the enterprise]. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_33/pdf (Data zvernennja: 12.12.2019). [in Ukrainian].
9. Ковалёв В. В., Волкова О. Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебн. М.: ООО «ТК Велби», 2002. 424 с.
- Kovalev V. V., Volkova O. N. Analiz khozyaystvennoj deyatel'nosti predpriyatiya: uchebn. [Analysis of economic activity of the enterprise]. M.: ООО «ТК Velbi», 2002. 424 p. [in Russian].
10. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учеб. пособ. [Comprehensive economic analysis of economic activity]. А. И. Алексеева, Ю.В. Васильев, А.В. Малеева и др. М.: Финансы и статистика, 2006. 528 с.
- Kompleksnyj ekonomicheskiy analiz khozyaystvennoj deyatel'nosti: ucheb. posob. A. I. Alekseeva, Yu.V. Vasil'ev, A.V. Maleeva i dr. M.: Finansy i statistika, 2006. 528 p. [in Russian].
11. Луценко О. Г., Серета І. С. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2010. № 3. С. 85-90.
- Lushhenko O. Gh., Sereta I. S. Upravlinnja debitorsjkoju zaborghovanistju jak faktorom finansovoji stijkosti pidpryjemstva. [Management of receivables as a factor of financial stability of the enterprise]. Derzhava ta reghionu. Ser. Ekonomika ta pidpryjemnyctvo. 2010. Vol. 3. P. 85-90. [in Ukrainian].
12. Іваницька О. В. Управління фінансовою стійкістю як складовою економічної політики санації (за матеріалами підприємств вугільної промисловості): автореф. канд. екон. наук. К., 2008. 20 с.
- Ivanusjka O. V. Upravlinnja finansovuju stijkistju jak skladovuju ekonomichnoji polityku sanaciji (za materialamy pidpryjemstv vughil'noji promyslovosti): avtoref. kand. ekon. nauk [Managing Financial Sustainability as a Component of the Economic Policy of Remediation (Based on Coal Industry Materials)]. K., 2008. 20 p. [in Ukrainian].
13. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Денисюк О. Г. Финансовый анализ: навч. посіб. Житомир, 2009. 504 с.
- Cal-Calko Ju. S., Moroz Ju. Ju., Denysjuk O. Gh. Finansovyj analiz: navch. posib. [Financial analysis]. Zhytomyr, 2009. 504 p. [in Ukrainian].
14. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. 2-ге вид., стер. К.: Алеута, 2013. 485 с.
- Tarasenko N. V. Ekonomichnyj analiz dijalnosti promyslovogho pidpryjemstva. [Economic analysis of industrial enterprise activity]. 2-ghe vyd., ster. K.: Aleuta, 2013. 485 p. [in Ukrainian].
15. Негашев Е. В. Анализ финансового предприятия в условиях рынка: уч. пособ. М.: Высшая школа, 1997. 192 с.
- Neghashev E. V. Analiz finansovogho predpryjatiya v uslovyjakh rynka: uch. posob. [The analysis of the financial enterprise in the market conditions]. M.: Vysshaja shkola, 1997. 192 p. [in Ukrainian].
16. Гиляровская Л. Т., Вехорева А. А. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия. СПб.: Питер, 2013. 256 с.
- Gilyarovskaya L. T., Vekhoreva A. A. Analiz i otsenka finansovoy ustoychivosti kommercheskogo predpriyatiya. [Analysis and evaluation of financial stability of a commercial enterprise]. SPb.: Piter, 2013. 256 p. [in Russian].
17. Козаченко Г. В., Воронкова А. Е., Медяник В. Ю., Назаров В. В. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості: монографія. К.: Лібра, 2003. 328 с.
- Kozachenko Gh. V., Voronkova A. E., Medjanyk V. Ju., Nazarov V. V. Malyj biznes: stijkistj ta kompensatorni mozhlyvosti: monoghrafija. [Small business: sustainability and compensatory opportunities]. K.: Libra, 2003. 328 p. [in Ukrainian].
18. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. В.В. Краснова, І.О. Ахновська, М.В. Бандура та ін.; за заг. ред. В.В. Красної. Донецьк: ДонНУ, 2012. 505 с.
- Ekonomika pidpryjemstva: navch. posib. dlja stud. vyshhykh navch. zakladiv. [Enterprise Economics]. V.V. Krasnova, I.O. Akhnovs'jka, M.V. Bandura ta in.; za zagh. red. V.V. Krasnojoi. Donecjk: DonNU, 2012. 505 p. [in Ukrainian].
19. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент. Российская практика: монография. М.: Перспектива,

1995. 320 с.

Stoyanova E. S. Finansovyy menedzhment. Rossiyskaya praktika: monografiya. [Financial Management.]. М.: Perspektiva, 1995. 320 p. [in Russian].

20. *Шиян Д. В., Строченко Н. І.* Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: А.С.К., 2013. 240 с.

Shujan D. V., Strochenko N. I. Finansovuj analiz: navch. posib. [Financial analysis]. К.: А.С.К., 2013. 240 p. [in Ukrainian].

21. *Бутинець Ф. Ф.* Економічний аналіз: навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с.

Butynecj F. F. Ekonomichnyj analiz: navch. posib. [Economic analysis]. Zhytomyr: PP «Ruta», 2003. 680 p. [in Ukrainian].